

Haun opettamisesta

Teksti: Jouni Kilpimaa
Kuvat: SSK:n arkisto

*Matti Louko alkoi eräässä tilaisuudessa päätoimittajan kuullen puhua, että tuo Jouni voisi kirjoittaa lehteen haun koulutuksesta. Tietenkin päätoimittaja kohteliaana ihmisenä tarttui puheeseen ja tässä sitä ollaan, ko. jutun kimpussa. Myönnetään, ei tämä helppoa ole. Mielestäni kaikki hausta ja sen kouluttamisesta on jo aiemmin kirjoitettu kerhomme eri julkaisuissa, usein vieläpä erittäin ansiokkaasti. En aio kirjoituksessani puuttua yksityiskohtaisesti keinoihin, menetelmiin haun opettamisessa, koska mitään **yhtäpitävää kaikille sopivaa** koulutustapaa ei ole olemassa. Jokainen pentu saa perimässään ominaisuuksia vanhemmiltaan, joten ihan kaikkea ei tarvitse opettaa.*

Pian kolme vuosikymmentä kankoiria harrastaneena olen saanut tutustua suureen joukkoon koiria ja ohjaajia. Monesti erityisesti menestyneiden ohjaajien koirat, vaikka vaihtuvatkin hakevat paljolti samalla tavalla. En usko, että kysymyksessä olisi kaavamaisesti toteutettu haun koulutus vaan koirissa näkyy ns. ohjaajansa "käsiä", joka niihin tulee enemmän vahingossa kuin tarkoituksella.

Pennun tullessa uuteen kotiin on tärkeää muistaa, että pentu elää ns. **sosiaalistumisen kautta**, tuonne jonnekin 4-5:n kuukauden ikään saakka. Koke-
mustensa kautta se oppii selviytymään

tulevassa elämässä kotona, laumassa ym. vastaan tulevissa koettelemuksissa joko hyvin tai huonosti.

Heti kun pentu tulee taloon pen-
nusta aletaan tehdä havaintoja. Kuten
kuinka itsenäinen pentu on, onko se
ylä- /alapäinen, kuinka innokas ja
työskentelyhaluinen se on. Jos pentu
on vaikkapa alapäinen aletaan sille
piilottaa makupaloja vähän ylemmäs
lattiastasosta, että alapäisyydestä
päästäisiin eroon. Makupalan tulee
olla sellaista herkkua, että pentu haluaa
löytää sen hinnalla millä hyvänsä. On
hauskaa seurata pentua kun se valta-
la kiireellä säheltää ja yrittää löytää

herkkupalan mahdollisimman äkkiä.
Kaula pitkällä melkein kahdella jalalla
kävellen kurkottelee ilmassa leijuvan
hajun perässä.

Myöskin liiallinen itsenäisyys on
pahasta ja tällaisen pennun kanssa
tulee kiinnittää erityistä huomiota
leimautumisvaiheeseen. Pennun tulee
saada olla ja elää ihmisten kanssa
mahdollisimman paljon. Pihan perälle
tarhaan jouduttuaan tällaisen pennun
mainittu ominaisuus vain vahvistuu.
Todennäköisesti aikuisena kun se ha-
kuun laitetaan tavataan se seuraavan
kerran vartin kuluttua ja voidaan vain
arvella kuinka hauskaa sillä on ollut.
Seitaukkoa lainaten: "lähti käymään
Kaamasessa postissa".

**KOIRAN KOULUTUKSESSA KAIK-
KEIN TÄRKEINTÄ ON KOIRAN
LUKUTAITO.** Ei kirjaimellisesti vaan
ohjaajan tulee osata lukea koiraansa.
Edellä mainittuna pari juttua, jotka
haluan ottaa esille ennen varsinaista
asiaan siirtymistä. Viime Saksansei-
sojalehdessä esille tullutta "**alueha-
kua**" en koirilleni opeta, koska haluan
olla mukana metsästystapahtumassa
koko ajan.

Jo hyvin nuorensikin pennun kanssa
pitää kulkea metsässä, pellolla ja tihei-
köissä, lähinnä tutustumassa tulevaan

Kuva: Günter Schwab

"työmaahan". Tehdä havaintoja kuinka pentu käyttäytyy. Seisooko se mahdollisesti riistaa, kieltää sitä kaivelemasta hiirenpesiä, nuuskuttamasta nokka maassa tai ajaa se pois ojan pohjalta luuhaamasta tai syömästä löytämiänsä raatoja. Kulkea sen kanssa tiheiköissä ja aina kun se loittonee mielestämme liian kauas vaihdetaan suuntaa ja seurataan mitä tapahtuu. Kun hätä on tarpeeksi suuri jatketaan matkaa, koira huomaa liikkeen ja tulee luo, jolloin se palkitaan ruhtinaallisesti. Tai rohkaista arkaa menemään kauemmaksi. Aletaan rakentaa pohjaa yhteistyölle, joka on erittäin tärkeää koiran ja ohjaajan välillä tulevaisuudessa.

Jo vähän varttuneemman pennun kanssa voidaan alkaa puhua haun kouluttamisesta. Koiralta aletaan jo vaatia tiettyjä asioita. Maahan menot, tänne tulot ja pilli- käsimerkit tulisi olla jo ainakin aakkosilla. Hakukoulutuksessa ei lähdetä pellolle viihtymään vaan tekemään töitä. Jos työnteko ei tällä kertaa huvita tullaan kotiin ja mennään seuraavana päivänä uudestaan. Jos koira on haluton hakemaan ja juoksemaan, sitä ei tule kauheasti patistella vaan sen viettialue tulisi nostaa jollakin konstilla sille tasolle, että se juoksee mielellään ja halukkaasti. Tai antaa ajan kulua ja odottaa riistavietin heräämistä. Yleensä ainakin saksanseisojat haluavat liikkua ja laukata vain liikkumisen riemusta. Tätä voidaan käyttää hyväksi hakua koulutettaessa. Koulutus tulee lopettaa heti kun tuntuu, että meneepä hyvin. Koiraa ei saa kyllästyttää tai yllärasittaa. Koulutus kannattaa aloittaa alueella, missä tietävästi ei ole riistaa.

Itsenäinen hyvä haku ja luontainen tuulenkäyttö on koiran kaikkein tärkein ominaisuus, se on kaiken A ja O. Tämä ilmenee myöskin koesäännöissämme, haun merkityskerroin on kaikkein suurin. Hakukoulutukseen lähdetään aina vastatuuleen. Koiran tulisi edetä ohjaajan edessä sahalaiteella kuviolla hakien. Ohjaajan tulee tukea ja innostaa koiraa hakemaan käsimerkein, kulku suuntaansa ja nopeuttamaan vaihdellen. On itsestään selvää ja jokainen meistä tietää, että saadakseen riistan seisonalle tuulen suunnasta riippumatta koiran

tulee lähestyä sitä tuulen alta. Paras tapa toteuttaa hakua on tuo jo mainittu sahalaiteinen kuviointi tuulen alla tuulen suunnasta riippumatta. Myöskin myötätuulihaussa kokenut, älykäs koira hakeutuu tuulen alle ja kuvioi vasten ohjaajaansa. Parhaimmillaan hakukuvio on säännöllinen molemmille puolille yhtä laajalle ulottuva sahalaiteinen kuviointi. Tinkimättömästi toteutettu haun koulutus takaa maastonpeittävän ja oikein tuuleen suuntautuvan haun. Hakualue tulee haetuksi johdonmukaisesti ja tarkasti eikä sinne jää hakemattomia alueita.

Lehmänkäänköksiin tulee kiinnittää suurta huomiota, niihin nuori koira usein syyllistyy ja hakukuvio "särkyy". Vastatuulihaussa koira ei saa ottaa yhteyttä ohjaajaansa sivuluovin päästä taaksepäin kääntyen. Lehmänkäänköksiin syyllis-

tyvä koira pitää palauttaa heti takaisin, yhteyden ottaminen sallitaan vain edestä tuuli poskessa. Itse en salli edes nuoren koiran ottaa yhteyttä tulemalla tykö hyppimään ja kyselemään. Riittää kun koira näyttäytyy ja rekisteröi ohjaajan ja kulkusuunnan. Jo tässä vaiheessa tavoitteena tulee olla itsenäinen, jatkuva ja keskeytymätön työskentely. Koiran tulee jo nuorena tajuta, että ohjaaja määrää suunnan ja kulkunopeuden, koira sopeuttaa hakunsa siihen. Kun lähetät koirasi hakuun lähetä se aina tuulen alle, koska yhteyttä ottaessaan se ikään kuin pakotetaan kääntymään oikein tuuleen. Monilla koirilla tuulen käyttö on kunnossa ihan luontaisesti, eikä siihen tarvitse kauheasti puuttua. Koiran tulee antaa hakea viettienensä viemänä itsenäisesti mahdollisimman paljon ja puuttua siihen vasta sitten kun on pakko. Kun ohjaat koirasi ohjaa sitä aina tuulen alle.

Nuorten luokan ikäisen koiran tulee kuitenkin olla näkyvillä lähes koko ajan. Tai ainakin koiran haun tulee olla niin säännöllistä, että aina tiedetään tarkalleen missä koira on. Nuorten luokassa ei luottamusta ole vielä ansaittu täydellisesti, joten kaikki koiran tekemiset pitää nähdä, että niihin voidaan heti tarvittaessa puuttua. Nuorten luokassa aluehaku ei todellakaan toimi. Hakukoulutus kannattaa aloittaa aukealla. Maastoa tulee kuitenkin vaihdella, kulkea metsässä ja ryteiköissäkin. Mannermaisella kanakoiralla pitää pystyä metsästäämään kaikenlaisissa maasto-olosuhteissa. Älä treenaa koirasi liikaa, muista, vain lahjattomat treenaa. Toisaalta "vain harjoitus tekee mestarin, mutta myös mestarin on harjoiteltava". ■

